

Nykyajan uuden gallerian ja avajaisnäyttelyn puhe 6.11.2015

Minna Sirnö, Taiteen edistämiskeskuksen johtaja:

Tampere, Nykyaika, Iiu Susiraja: Liika kiltteys ei kannata

Tapasin reilu kuukausi sitten eurooppalaisia kollegoitani. Ja aikamoiseksi voivottelukierrokseksi äityneessä maakohtaisessa taiteen edistämisen tilannekatsauksessa istahdin sattumalta kreikkalaisen kollegani viereen. Hänen viestinsä kollegoilleen oli, kuinka vaikeata on tehdä pitkäjänteistä taiteen edistämistyötä maassa, jossa on talouskriisi, jossa hallitukset vaihtuvat puolen vuoden välein, jossa mielenilmaukset pysäyttävät aika-ajoin koko maan ja jossa ei pystytä tekemään isoja, vaikeita päätöksiä. Voitte arvata, kuinka nolona totesin oman vuoroni kohdalla, että dido, Kreikan tie näyttäisi näinä päivinä olevan myös maamme tapa.

Ohimennen todettuna, en arvannutkaan tätä puhetta pohtiessani, kuinka ajankohtaista edellä sanomani on juuri tänään.

Elämme hyvät taiteen, ihmisoikeuksien ja liikakiltteyden kyseenlaistavat ystävät, monellakin tapaa mielenkiintoisia aikoja.

Parhaillaan on meneillään ihmiskunnan historian suurin kansainvaellus, jonka pienen pieniä puroja on heijastunut lintukotoomme asti. Parisataa vuotta vanha kansallisvaltioaatekin on ison murroksen edessä etenkin täällä Euroopassa. Pohdinta valtion, saatikka hyvinvointivaltion ja markkinoiden sekä ihmisen vapauden ja omavastuun roolista arjessamme on sellaisessa moniäänisessä tilassa, että selkeää kuvaa vaikkapa siitä, minkälaisessa yhteiskunnassa ja yhteisössä me suomalaiset elämme 10, 20 saatikka 50 vuoden päässä, on vähintäänkin vaikea hahmottaa.

Liekö koskaan vallinnut absoluuttista yhtenäiskulttuuria edes Suomi nimisen maan tasolla, mutta ainakin viimeiset vuodet ovat sirpaloineet, yksilöllistäneet ja globalisoineet vaikkapa sen, mitä kirjoja me luumme, mitä elokuvia ja kuvia katselemme tai mitä musiikkia kuuntelemme.

Elämme ajassa, jossa globaali on lokaalia ja saman alakulttuurin tai taidelajin edustajien maantieteelliset erot voidaan laskea tuhansissa kilometreissä.

Tuo puheeni alun rinnastus siirtymästä perinteisistä (toimimattomuus) toimintatottumuksistamme ja -sopimuksistamme stereotyyppiseen kreikkalaiseen toimintamalliin kielii siitä, että itse vaalimistamme suomalaisuuden tunnusmerkeistä ainakaan kiltteys, vakaus, ja pienellä jurputuksella kovaan kohtaloon tyytyminen, eivät ehkä sittenkään enää kuvasta sitä suomalaisuutta, jota juuri tänään elämme. Vanhat viisaudet ovat näinä päivinä muutenkin kovilla.

Korkeakaan koulutus ei tänään takaa työtä – ei etenkään taiteen- tai tieteentekijöille. Kiltteyttä ei palkita – vaan tässä ajassa palkkionsa saavat ne, jotka osaavat ottaa itselleen tilaa. Taide – kuten aina – on tänäänkin tässä ajattelumme ja toimintatapojamme murroksessa ajan hermolla tai jopa monta varttia aikaamme edellä.

Jani Leinosen Totelemattomuuskoulu, Kiasman Eri mieltä –teemanäyttely ja tänään täällä Valokuvakeskus Nykyajassa avattava Iiu Susirajan Liika kiltteys ei kannata –näyttely haastavat minun kaltaisiani keski-ikäisiä, yhteisiin pelisääntöihin uskovia, kiltin tytön

syndroomasta kärsiviä sitku-suomalaisia aikaan, jossa pelisäännöt elävät koko ajan, jossa kaikki totuttu on muutoksessa, jossa jokaisen on opittava uutta muista ja itsestään, ja jossa kehoitetaan elämään tässä ja nyt menneisyyden tai tulevaisuuden sijaan.

Vilkaisu lähihistoriaamme myös todistaa, ettei vaikkapa liika Kiltteys kannata taide- ja taiteilijapolitiikassa. Vähintäänkin viimeiset kolmekymmentä vuotta on erilaisilla selvityksillä, periaatepäätöksillä ja työryhmillä koetettu hävittää esteet taiteilijoiden työskentely- ja toimeentulomahdollisuuksien ja riittävän sosiaaliturvan toteutumisen tieltä. Tunnetuimpia näistä erilliskäytösten metsästyksistä ovat olleet 1990-luvun Taide- ja taiteilijapoliittinen ohjelma Taisto 1 ja 2, 2000-luvulla selvitysmies Tarja Cronbergin ehdotukset sekä viime eduskuntakaudella itse itsensä työllistävien sosiaaliturvaloukkuja purkavan työryhmän työ.

Viimeiset 30 vuotta nuo selvitykset, raportit ja työryhmät ovat päättyneet lähes identtisiin havaintoihin taiteilijan aseman puutteista sekä lähes identtisiin ehdotuksiin ratkaisuista. Syistä tai toisista nuo erilliskäytösehdotukset eivät kuitenkaan ole konkretisoituneet taiteilijan jääkaapissa.

Taiteen edistämiskeskuksen erityissuunnittelija Kaija Rensujeffin Taiteilijan asema 2010 – tutkimus paljasti, että viisi vuotta sitten joka kolmas kuvataiteilija eli köyhyysrajan alapuolella. Samaa sanomaa kielii myös tuoreimmat Suomen Taiteilijaseuran jäsenkyselyjen tulokset, jotka paljastavat myös, että kuvataiteilijat tekevät paljon sellaista työtä, josta eivät saa minkäänlaista korvausta.

Siksi Opetus- ja kulttuuriministeriö perusti taannoin kuvataiteilijoiden toimeentulo- ja työllistymismahdollisuuksia pohtivan työryhmän, jonka työskentely on muun muassa pohtia, onko Ruotsin MU-malli mahdollisesti sovellettavissa Suomeen. Taiteilijoiden, museoiden ja gallerioiden edustajien lisäksi myös Taideneuvosto ja Taiteen edistämiskeskus ovat edustettuna tässä työryhmässä. Työryhmä lopettelee näillä näkymin työnsä reilun kuukauden päästä ja jättää ehdotuksensa siitä, miten kuvataiteilijoiden asemaa jatkossa olisi edistettävä. Toivottavasti työryhmä saa aikaiseksi sellaisia ehdotuksia, jotka johtavat kuvataiteilijan asemaa edistäviin päätöksiin ja jotka mahdollisimman pian näkyvät myös siellä taiteilijan jääkaapissa.

Perinteisesti perjantai-ilta, taide, taiteilijat ja hyvä seura ovat loistava kombinaatio maailmanparannukselle. Mutta seuraavien kuukausien ja vuosien aikana maailman, Suomen ja meidän maailmankansalaisten arvojen muutoksessa tulee monia muitakin sellaisia hetkiä, joissa mitataan sitä, kannattaako kiltteys taiteen edistämisessä ja taiteilijoiden aseman edunvalvonnassa.

Siksi liikakiltteyden sijaan meidän kaikkien on ruokittava tulevaisuutta, jossa toteutuu lempirunoilijani Elmer Diktoniuksen sanoin:

"Taiteen maailmassa tapahtuu usein se merkillinen muodonmuutos että kuoliaaksi potkittu koira muuttuu karjuvaksi leijonaksi."

- Elmer Diktonius

(Runoni. Suomentanut Arvo Turtiainen. Helsinki 1972.)

Täten virallisesti saksin näyttelyn auki ja toivotan teille ilkekuriaa ja iloa hienon näyttelyn äärellä.